

MIHA ŠIMAC, VINKO AVSENAK ▶ Preboj pri Kobaridu iz časopisja vojnih let

(6)

“Ne bodo nas razkosali!”

“Naša Gorica! Begunci in begunke so klicali, ko se je razglasilo cesarjevo naznanilo, da je Gorica naša. O, kako so jim v veselju žarela lica. Italijan je dobil, kar je iskal! Ne bodo nas Slovencev razkosali, kakor so kričali. Čedad naš! Beneški Slovenci, doslej ločeni bratje, so danes že združeni z nami.”

“Ljubljana, vedno domoljubna, se je včeraj radovala, nestrpno je pričakovala poročil - o italijanskih porazih. Naša slovenska zemlja je v vojski z Italijanom veliko trpela. Slava junakom, ki so vrgli Laha z nje. Bajka se ti zdi, ko čitaš, kar se poroča s krvavih čeri in ko izveš: Hrabri naši bratje Hrvatje iz Karlovca so razvili v Gorici na nedeljo, dne 28. oktobra 1917 naš slavni prapor, višava Podgora zasedena,

Tržič vzet, čez soški most, ki gori, dero naši junaki in zasedejo hrib Fortin. Ključ, ki odpira in zapira Dobrdoško planoto; skalnati vrh, s katerega se ti odpre razgled daleč tja na našo Furlanijo, na benečansko ravan, na Kras, ki je zdaj, ko to pišemo, morebiti že popolnoma naš. Čedad, mesto s popolnoma slovensko okolico - naš; Videm, italijansko večje mesto, je že pod krogami naših topov. Banjška planota - je za našo bojno črto; naša krdela dero proti beneški ravani. Siloviti plaz se je odtrgal. Armadi vojvode Aosta in generala Capella poraženi. Slike se ti menjajo hitro, kakor na najmodernejšem filmu.”

Avstrijska in nemška uradna poročila o dogajanjih na bojišču 27. in 28. oktobra 1917 so dogodke na bojišču

v skupih besedah takole opisovala: “Avstrijsko uradno poročilo. Dunaj, 27. oktobra. Uradno: Pod osebnim vrhovnim poveljstvom našega cesarja in kralja je silovito dozorel na glavno italijansko silo naperjeni udarec. Naše v bojih preizkušene čete slavne soške armade in nemške sile, ki z nepremagljivo napadalno silo napadajo, so priborile velik uspeh. Na neštivilnih bojiščih skovano in s krvjo naših najboljših mož zapečatenorožno bratstvo zaveznikov se je iznova tako izkazalo, da ni kaj podobnega. Pri zgornji Soči so vzele naše alpske čete, stari preizkušeni pešpolki, cesarski lovci, dalje strelci s Štajerskega in s Tirolskega v čerch Rombona in Kanina in na Stolu z žilavo vztrajnostjo in naporno silo ozemlje in

premagali sovražnika. Pruski Šlezijci so vzeli jugozahodno od Kobarida visoko goro Matajur. Tam kakor tudi zahodno od Tolmina se povsod na italijanskih tleh vojskujejo. Na Banjški planoti se branijo Italijani korakoma. V besnih bojih so naši osvojili sovražne postojanke južno od Vrha (na severno-zahodnem delu Banjške planote) višino 652 pri Vodica, za katero so se svojčas bili tako uroči boji, in Sveto Goro, ki so jo kot zmagovalno ceno v enajsti soški bitki tako zelo slavili. Severno od Gorice stojimo pri Soči.”

“V odseku Fajti hriba je iztrgala 17. ogrska divizija sovražniku s presenetljivim navalom njegovo prvo črto. Ujela je 3500 Italijanov. Pri Kanalu in vzhodno od tam

Beda in groza strelskih jarkov (iz zbirke Vinka Avsenaka)

sta dve c. in. kr. diviziji sami ujeli 16.000 Italijanov in zaplenili 200 topov. Skupno število ujetnikov se je zvišalo na 60.000 in zaplenjenih topov na 500. Od sovražnih letal smo jih dozdaj 26 sestrelili.”

“Berlin, 28. oktobra. Veliki glavni stan: Ker smo pri Soči hitro nadaljevali skupen napad, smo tudi včeraj dosegli popoln uspeh. S krepkim sunkom so vrgle naše di-

vizije tiste italijanske sile, ki so jim izkušale zabraniti izstop iz gora. Zvečer so vdrle nemške čete v Čedad, ki je gorel: prvo mesto na ravnini. Italijanska črta do Jadranskega morja se maja. Gorico, za katero so se bili v bitkah pri Soči veliki boji, so vzele danes zjutraj avstrijske divizije. Število ujetnikov se je zvišalo nad 80.000, število zaplenjenih topov nad 600.” (Se nadaljuje)

MIHA ŠIMAC, VINKO AVSENAK ▶ Preboj pri Kobaridu iz časopisja vojnih let

(7)

Čete vkorakale v Gorico

Časopis Slovenec je spet pisal o odzivu italijanske javnosti na napredujočo ofenzivo: "Italijansko uradno poročilo. 28. oktobra. Besnost napada in nezadostna odporna sila nekaterih oddelkov 2. armade sta povzročili, da so avstrijske in nemške sile predrle naše levo krilo v Julijskih Alpah. Hrabrim odporom drugih čet se ni posrečilo, da bi bile sovražniku zabranile vdreti na sveta tla naše domovine. Skladišča in zaloge v izpraznjenih pokrajinah smo uničili. Hrabrost, ki so jo naši vojaki dokazali v tolikih številnih in znamenitih bitkah v dveh in pol letih, zagotavlja vrhovno poveljstvo, da bo armada, kateri sta poverjeni čast in blagobit domovine tudi zdaj izpolnila svojo dolžnost."

Toda slovenska srca je bolj kot italijanska poročila za-

nimala osvoboditev Gorice, tega priljubljenega mesta, simbola slovenstva, kateremu je časopisje naklonilo vso pozornost. Bralci so tako lahko 30. oktobra 1917 v Slovencu prebrali tudi poročilo generalpolkovnika Borojeviča cesarju Karlu:

"Cesar in Borojevič. Dunaj, 29. oktobra. Iz vojnega tiskovnega stana poročajo: Po padcu Gorice je poslal generalni polkovnik Borojevič cesarju sledeče poročilo: 'Gorica je vzeta. Srečen, da moram položiti pred noge Vašemu veličanstvu in imenu soške armade domovini za večne čase zopet pridobljeni biser ob Soči; pristavljam k temu da bodemo zastavili zadnjega moža in konja, da srečno dokončamo pod mojim vodstvom Vašega veličanstva započeto delo. Borojevič.' Cesar je odgovoril: 'Gorica, biser ob Soči, ki ste

mi jo vzeli, tvori sijajni dragulj v vencu slave Vaših zmag. Ginjen se Vam zahvaljujem, ljubi generalni polkovnik pl. Borojevič, božji blagoslov naj Vas spremlja naprej. Karel.'"

Cesar Karel je tedaj izdal tudi armadno povelje vsem bojujočim se četam na jugozahodni fronti:

"Cesar svojim zmagovitim četam. Naše čete združene s hrabrimi zavezniki so v tridih bojih v malo dneh priborile sijajne uspehe. Prešinjene veselja izražam za četam težkih bojih izkazano zavestno in junaško zadržanje vsem, pa prav vsem svojo najtopplejšo zahvalo. Vsem voditeljem, poveljnikom in četam izražam svoje popolno priznanje. Z božjo pomočjo naprej! Karel I.r."

In kaj je Slovenec poročal po vkorakanju v Gorico?

"Kmalu po polnoči so vko-

rakale v mesto čete divizije Zeidler, ki je svoj čas do zadnjega trenutka branila Gorico. Takoj nato je na Gradu zaplapolala avstro-ogrska zastava. Mesto je precej trpelo; vsekakor izvira večina poškodb po šrapnelih iz časa italijanske zasedbe, tako da razdejanje ni mnogo večje nego pred avgustom 1916. Tudi grad je dobil en strel. Veliki železniški most je porušen, ravnotako cestni most, vendar je preko le-tega že položena zasilna brv. Tehnične čete morajo zmagovati ogromno delo, ker lije dež kakor iz škafe. Cesta po Rožni dolini v Gorico je tik pred italijanskimi postojankami razdrta, nasprotno je pa poljska železnica, ki vodi od vile Coronini pri Št. Petru skozi Gorico v Rožno dolino, nepoškodovana. Vozovi leže na osamelem Glavnem trgu v Gorici. Sploh napravlja

Cesar Karel in Borojevič v osvobojeni Gorici (iz zbirke Simona Kovačiča)

mesto v tem trenutku še vtis, kakor bi ga bilo civilno prebivalstvo popolnoma zapustilo; zdi se pa, da so se preseljeni prebivalci samo poskrili. Okolica kolodvora je eno samo veliko pogorišče, ker so zgorela tu ogromna skladišča. Nasprotno pa so v mestu znatne in dragocene zaloge slanine, prepečenca in telefonskega materiala. Šipe po hišah so seveda vse zdrobljene. Italijani so se bili pripravili na počestne boje. Cesta v Rožno dolino je za-

prta z betonsko barikado, obzidja krog šol itd. so izpremenjena v utrdbe. Pot v Gorico je posuta s popuščeno municijo, telefonski kabli leže nerazdrti, ravno tako telefonski drogovi. V bližini cerkve pri sv. Petru se jasno vidijo vzdane postojanke minometalcev. Na splošno se dobi v Gorici vtis, da se vršilo italijansko umikanje s slepo naglico. Avstrijsko zastavo na goriškem gradu je razvila hrvaška pehota."

(Se nadaljuje)